

زوال بشری

اوسامو دازای
ترجمه قدرت الله ذاکری

www.ketab.ir

انتشارات و ال

انتشارات وال

تهران، صندوق پستی: ۱۴۱۵۵۵۴۳۱

تلفن دفتر انتشارات و مرکز پخش: ۰۲۱۶۶۹۰۶۰۳۱

www.whale-pub.com javid_des@yahoo.com

whalepub whalepub

عنوان اصلی

Osamu Dazai, 人間失格 (Ningen Shikkaku), 新潮社 (Shinchōsha), 1985

زوال بشری

اوسامو دازای

ترجمه (از ژاپنی) قدرت الله ذاکری

ویراسته علیرضا جاوید

طراح جلد: محمد باقر جاوید / صفحه آرا: احمد جاوید

ناشر: انتشارات وال

چاپ اول: ۱۴۰۰

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۹۷۷۲-۸-۶

دازای، اوسامو، ۱۹۴۸-۱۹۰۹، ذاکری، قدرت الله، ۱۳۵۵ - ، مترجم

موضوع: داستان های ژاپنی، قرن ۲۰ م. / مشخصات ظاهری: ۱۶۶ ص.

رده بندی کنگره: ۱۳۹۸ الف ۹۴۲ / PL ۸۳۰ / رده بندی دیویی: ۸۹۵/۶۳۵

شماره کتابشناسی ملی: ۷۰۰۵۴۲۱

© تمام حقوق این اثر برای انتشارات وال محفوظ است. هرگونه استفاده تجاری از این اثر یا تکثیر آن به هر صورت (چاپ، فتوکپی، صوت، تصویر و انتشار الکترونیکی) بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع است.

یادداشت مترجم

مرگ به خاطر نفرت از داستان نویسی
نگاهی به زندگی و آثار اوسامو دازای

شهرستان آئوموری^۱، واقع در شمالی ترین قسمت بزرگ ترین جزیره ژاپن یعنی هونشو^۲، به داشتن مردمانی صادق، ساده و پرتلاش شهره است — مردمانی که کمتر می توانند به خواسته دیگران نه بگویند. مردمانی عمدتاً کشاورز و صیاد که بیش از مردم سایر مناطق این کشور، نماد روستایی و شهرستانی هستند؛ و همین است که بیشتر در تقابل و مقایسه با مردمان شهرهای بزرگ به خصوص توکیو قرار می گیرند، تقابلی که شالوده زوال بشری^۳، یکی از بهترین آثار اوسامو دازای و یکی از آثار سرآمد ادبیات مدرن ژاپن را شکل می دهد.

یوزو شخصیت اصلی داستان، چون خود دازای متولد توهوکو^۴

1. Aomori ken (青森県)

2. Honshū (本州)

3. Ningen Shikkaku (人間失格)

۴. Tōhoku (東北) : به معنی شمال شرقی.

است، ناحیه‌ای که از آنوموری و پنج شهرستان دیگر در همسایگی آن شکل گرفته است. او چون خود دازای برای ادامه تحصیل به توکیو می‌رود و با انسان‌های شهری پیچیده، زرنگ و البته بی‌خود روبه‌رو می‌شود و در مواجهه با آن‌ها چاره‌ای جز دلقک‌بازی، به تلخی خندیدن، اعتیاد و در نهایت مُردن ندارد، چراکه توانایی درک و کنارآمدن با شیوه زندگی شهرنشینان و آدم‌های زرنگ و جافنده جامعه را ندارد.

زوال بشری داستانی اعتراف‌گونه از زندگی خود دازای است، نویسنده‌ای که زندگی‌ای پُر آشوب داشت و پرداخت اعتراف‌گونه و صادقانه زندگی شاخصه آثارش شد. نویسنده‌ای از مردمان ساده و صادق آنوموری که در برخورد با لایه‌های عمیق واقعیت جامعه شهری، قلمش تلخ می‌شود، آن قدر تلخ که در چهل سال زندگی کوتاه‌اش، شش بار به سوی مرگ خودخواسته کشانده می‌شود.

دازای متولد منطقه تسوگارو^۱ در آنوموری است، منطقه‌ای که آن قدر برف در آن می‌بارد که برف آن، نه یک نوع بلکه چندین نوع است. در قسمتی از انکایی^۲ محلی که دازای آن را در آغاز کتابش، تسوگارو، نقل کرده آمده است:

«برف تسوگارو؛ برف پودری، برف دانه‌ای، برف پنبه‌ای، برف آبکی، برف فشرده، برف بی‌شکل، برف یخی.»

نام اصلی‌اش شوجی تسوشیما^۳ بود. خاندان تسوشیما از خانواده‌های معروف آنوموری بود که با کشاورزی و خدمات مالی ثروت

1 Tsugaru (津軽)

۲. Enka (演歌)؛ نوعی ترانه ژاپنی که در دوره میجی و تایشو رواج پیدا کرد.

3 Tsushima Shūji (津島修治)

و شهرتی فراوانی به دست آورد. هنگامی که دازای سه ساله بود، پدرش با پیروزی در انتخابات به مجلس راه یافت که این زمان، زمان اوج اقتدار خاندان تسوشیما بود. هنگامی هم که دازای سیزده ساله شد، پدرش این بار به عضویت مجلس اشراف درآمد، اما اندک زمانی بعد از آن، چشم از جهان فرو بست.

دوران دبستان، راهنمایی و دبیرستان را در آئوموری گذراند. نخستین اثرش را در مجله ادبی مدرسه راهنمایی چاپ کرد. همین ایام با دوستانش، دست به انتشار چند مجله ادبی زد و ضمن نوشتن در آن‌ها سرگرم مطالعه آثار نویسندگان بزرگ ژاپن از جمله ریونوسوکه آکوتاگاوا شد. آکوتاگاوا در این دوره بُت ادبی جوانان ژاپنی و از جمله دازای بود. دو ماه بعد از اینکه دازای در جلسه سخنرانی آکوتاگاوا شرکت کرد، این نویسنده بزرگ خودکشی کرد. اگر مرگ آکوتاگاوا به شکل نمادین پایان ادبیات دوره تایشو^۱ به حساب می‌آمد، برای دازای جوان هم این مرگ واقعه‌ای بسیار تأثیرگذار شد.

اواسط ماه بعد از خودکشی آکوتاگاوا، برای یادگیری هنر گیدایو^۲، رفت و آمد به محله گیشاها^۳ی آئوموری را شروع کرد. در این رفت و آمدها، با گیشایی کارآموز به نام هاتسویو اوایاما^۴ آشنا شد. همین زمان هم شروع

۱. Ryūnosuke Akutagawa (芥川竜之介) (۱۸۹۲-۱۹۲۷): از بزرگ‌ترین نویسندگان ژاپن و بزرگ‌ترین نویسنده دوره تایشو.

2. Taishō Jidai (大正時代) (1912-1926)

۳. Gidayū (義太夫): نوعی هنر نقالی که با نواختن ساز شامیسن اجرا می‌شود.

۴. Gēsha (芸者): خود لغت به معنی شخص دارای هنر است. عموماً به زن‌هایی اطلاق می‌شود که صاحب هنرهایی مثل نوازندگی، رقص، پذیرایی از میهمان و غیره هستند. گیشایون یک حرفه است و از این زنان برای سرگرم کردن میهمان‌ها دعوت می‌شود.

5. Oyama Hatsuyo (小山初代)

به خواندن آثار ادبی دوره ادو از جمله آثار چیکاماتسو مونزاemon^۱ کرد. نمایش نامه نویسن معروف دوره ادو که در سیزده نمایش از بیست و چهار نمایش نامه ای که نوشت شخصیت های اصلی نمایش با خودکشی عاشقانه - جوشی یا شینجو^۲ - به زندگی خود پایان می دهند. جوشی نوعی خودکشی است که عاشق و معشوق با هم به زندگی شان خاتمه می دهند، به این امید که در جهان دیگر به وصالی ابدی برسند. سه بار از شش بار خودکشی دازای، از جمله مرتبه آخرش، به روش جوشی بود.

سال ۱۹۲۸، انتشار مجله هنر یاخته ای^۳ به سردبیری دازای شروع شد و از همین سال او نوشتن اعتراف گونه را درباره خانواده ای که در آن زاده شده بود، آغاز کرد. به اعتقاد بیشتر محققان، ادبیات واقعی دازای از این زمان شروع شد. اولین ماه ۱۹۲۹، برادر کوچک ترش در هفده سالگی فوت کرد. مرگ یکی دیگر از مردان خانواده تسوشیما در سن پایین، امری که یک بار دازای تعجب خود را از آن بیان کرده بود، چه اینکه پدرش، برادر بزرگ ترش - بیست و هفت سالگی، خودش چهل سالگی و پسرش هم دوازده سالگی - در سن پایین فوت کردند. مرگ برادر کوچک تر و دغدغه فکری حاصل از آن، امتحانات دبیرستان و گرفتاری های ناشی از آشنایی با هاتسویو باعث شد تا در آخرین ماه این سال برای اولین بار اقدام به خودکشی بی فرجامی با خوردن قرص آرام بخش کند.

سال ۱۹۳۰، به هر حال از دبیرستان فارغ التحصیل و برای یادگیری زبان فرانسه به دانشکده ادبیات دانشگاه توکیو وارد شد. فعالیت های

1. Chikamatsu Monzaemon (近松門左衛門) (1653-1724)

2. Shinjū (心中) Jōshi (情死)

3. Saibō Bungaku (細胞文芸)

جانبدارانه‌اش از حزب کمونیست هم از همین دوران شروع شد. همچنین به ملاقات ایبوسه ماسوجی^۱ رفت که قبلاً داستان "سمندر"^۲ او را خوانده و بسیار تحت تأثیر قرار گرفته بود. ایبوسه آن سال‌ها نویسنده‌ای شناخته‌شده بود و از آن به بعد برای دازای نقش دوست و راهنما را، چه در عرصه ادبیات و چه در عرصه زندگی، به عهده گرفت. با این همه، نیمه دوم این سال حوادثی ناخوشایند برایش در پی داشت. در ماه ژوئن برادر بزرگ‌ترش در بیست و هفت سالگی درگذشت. پاییز اخباری مبنی بر پیدا شدن حامی برای هاتسویو و خارج شدن او از حرفه گیشایی به گوشش رسید که باعث شد دازای جوان و آشفته اقدام به فراری دادن هاتسویو و آوردن او به توکیو کند. رسوایی فرار گیشایی با پسری از خانواده‌ای شناخته‌شده باعث شد بزرگ‌ترین برادر، که وارث خانواده بود، او را از خانواده طرد کند و هاتسویو را با خود به شهرستان برگرداند.

این آشفته‌گی سبب شد برای دومین بار اقدام به خودکشی کند که این بار خودکشی عاشقانه را آزمود. یار او در این خودکشی پیشخدمت نوزده ساله کافه‌ای بود. آن‌ها شبانه در کاماکورا^۳ به دریا پریدند، اما دازای نجات یافت. این وقایع سبب شد برادرش دیون هاتسویو را بپردازد تا او به توکیو بیاید و زندگی مشترکش را با دازای جوان شروع کند. این زمان، دازای فعالیت‌هایش را در حزب کمونیست افزایش داده و خانه‌اش خانه تیمی هم‌حزبی‌ها شده بود. با این همه، وقتی در

۱. (井伏鱒二) Ibuse Masuji (۱۸۹۸-۱۹۹۳)؛ کنزابورو اوئه، برنده نوبل ادبیات ۱۹۹۴، در یکی از سخنرانی‌های ایبوسه را بزرگ‌ترین نویسنده قرن بیستم ژاپن معرفی می‌کند و کتاب یازان سیاه او را وصیتی برای نسل حاضر برمی‌شمارد.

2. "Sanshōu" (山椒魚)

۳. Kamakura (鎌倉)؛ منطقه‌ای با جاذبه‌های گردشگری در نزدیکی توکیو.

بیست و سه سالگی یک ماه توسط پلیس آئوموری بازداشت شد، برای همیشه فعالیت‌های سیاسی را کنار گذاشت.

سال ۱۹۳۳ برای نخستین بار از نام مستعار اوسامو دازای استفاده کرد. ۱۹۳۵ نتوانست از دانشگاه فارغ التحصیل شود، پس خانواده‌اش تهدید به قطع کمک هزینه تحصیلی‌اش کردند و از طرف دیگر در امتحان استخدامی روزنامه هم پذیرفته نشد، تا بار دیگر تعادل روحی و روانی‌اش به هم بریزد. این بار در کوه‌های کاماکورا خودش را حلق آویز کرد. باز هم نمرد، اما در نتیجه آن دچار بیماری پریتونیت و در بیمارستان بستری شد. در بیمارستان به او مخدر پایینال تزریق کردند که بعدها معتادش شد.

۱۹۳۵، شکوفه‌های دلقک‌بازی^۱ را نوشت که شخصیت اصلی‌اش از آن زنی الهام گرفته شد که با او در کاماکورا به دریا پرید و مُرد. این داستان و داستان بازگشت^۲ او نامزد جایزه ادبی تازه بنیان آکوتاگاوا^۳ شدند، اما دازای این جایزه را نبرد. یاسوناری کاواباتا^۴ که جزو داوران جایزه بود درباره دازای گفته بود: «... به نظر من در زندگی نویسنده ابرهای شومی وجود دارد که استعداد او را مطیعانه به ایجاد نفرت و بیزاری وامی‌دارد.» این گفته دازای را بسیار برآشفته تا او در جواب بنویسد: «به نظر شما، آیا فقط داشتن زندگی عالی، پرورش پرندگان کوچک و دیدن رقص زندگی است؟... در نوشته شما اجتماع را احساس، و بوی تعلق به پول را استشمام کردم...»

1 Dōke no hana (道化の華)

2 Gyakkō (逆行)

۳. سال ۱۹۳۵ بنیان نهاده شد.

۴. Kawabata Yasunari (川端康成) (۱۸۹۹-۱۹۷۲): اولین نویسنده ژاپنی برنده نوبل

ادبیات (۱۹۶۹).